

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-18>

УДК 658.5

СТАЊ ТА ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

STATE AND WAYS OF ACTIVATION OF INVESTMENT AND INNOVATION ACTIVITY IN IVANO-FRANKIVSK REGION

Гобир Ірина Борисівна

кандидат економічних наук, доцент,

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9322-8404>

Буй Юлія Вікторівна

асистент,

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0096-2384>

Hobyr Iryna, Bui Yuliia

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

Стаття присвячена актуальним питанням визначення інвестиційно-інноваційної діяльності Івано-Франківської області. Проаналізовано структуру внутрішніх інвестицій на виконання наукових досліджень і розробок за джерелами фінансування. Визначено, що найбільшу частку інвестицій протягом 2015–2019 рр. складають кошти державного бюджету та коштів організацій підприємницького сектору. Динаміка внутрішніх інвестицій на виконання наукових досліджень і розробок за джерелами фінансування показала, що відбулося зменшення інвестицій за рахунок місцевого бюджету, а інвестиції за рахунок державного бюджету мали тенденцію до зростання. Доведено, що найбільша частка інвестицій припадає на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення. Основним джерелом інвестицій у інноваційну діяльність підприємств області є власні кошти підприємств.

Ключові слова: інновації, інвестиції, інноваційно-інвестиційна діяльність, промислові підприємства, інноваційно активні підприємства.

The article is devoted to topical issues of determining the investment and innovation activities of Ivano-Frankivsk region. For a comprehensive assessment of investment and innovation activities in Ivano-Frankivsk region, indicators characterizing the level of funding for research and development by sources and areas are analyzed. The structure of domestic investment in research and development by funding sources is analyzed. It is determined that the largest share of investments during 2015–2019 are funds from the state budget and funds of business sector organizations. The dynamics of domestic investment in research and development by funding sources showed that there was a decrease in investment from the local budget, and investment from the state budget tended to increase. It is proved that the largest share of investments falls on the purchase of machinery, equipment and software. The main source of investment in the innovative activities of enterprises in the region are the own funds of enterprises. With regard to basic research and scientific and technical (experimental development), there has been a reduction in the share of basic research, but the share of scientific and technical work in recent years has tended to increase. It is determined that the enterprises that most often innovate in production include enterprises whose activities are related to textile production, manufacture of wood products, paper production, printing, clothing and leather, and a significant share is related to mechanical engineering. And the companies that have invested the most in innovation include organizations whose activities are related to the manufacture of wood products and their processing, production of beverages, food, chemicals and chemicals. Investment and innovation activity in Ivano-Frankivsk region is in the process of its development. In general, the region is dominated by agricultural production, the share of industrial production is much lower. The decline in investment and innovation activity is primarily due to uncertain external conditions that affect the financing of entrepreneurial innovation.

Keywords: innovations, investments, innovation and investment activity, industrial enterprises, innovatively active enterprises.

Постановка проблеми. В сучасних умовах динамічних змін успішне функціонування соціально-економічних систем обласного рівня забезпечується сукупністю взаємозв'язаних факторів, які формують конкурентне становище регіону. Одним із важливих чинників, які забезпечують стійкий розвиток регіону є наявність інноваційно-активних промислових підприємств в області, які є драйверами економічного оновлення і зростання регіону, сприяють пошуків залучення інвестицій та забезпечують суспільний добробут населення в області. Незважаючи на складні зовнішні виклики, особливого значення набувають дослідження інвестиційно-інноваційної діяльності в області для забезпечення чіткого розуміння подальших перспектив її розвитку та для вирішення основних проблем, які негативно впливають на ефективність функціонування даної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові розвідки інвестиційної діяльності на регіональному рівні відображені у дослідженнях вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема О. І. Амоша, К. С. Безгін, Л. М. Газуда, Є. І. Горлов, О. А. Горобченко, Л. О. Гришина, І. В. Довба, Г. М. Завадських, Б. Камінський, Л. Л. Ковальська, Е. Є. Набока, Ц. Пань, Н. Б. Радух, І. В. Тарасов, В. М. Тебенко, І. І. Туболец, С. О. Тульчинська, Е. Є. Набока, М. В. Шашина, В. Юрченко та ін. Проблематика інвестиційного та інноваційного розвитку регіонів розглядалася в контексті досліджень методичних підходів до аналізу та оцінки розвитку інноваційного підприємництва, наукових розвідок проблем та перспектив розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в регіонах України, особливостей формування інноваційного потенціалу підприємств, особливостей утворення інноваційно-активних середовищ, розвиток конкурентоспроможності на основі розроблення інноваційних видів продукції, структурної модернізації регіону на основі інтелектуально-інноваційної складової, активізації інвестиційного та інноваційного розвитку вітчизняних регіонів, дослідження інструментарію забезпечення інвестиційного розвитку територій. Поряд із значним багажем наукових розробок актуалізуються дослідження інвестиційно-інноваційної діяльності у Івано-Франківській області в період динамічних зовнішніх змін викликаних пандемією.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз стану та дослідження основних шляхів активізації інвестиційно-інноваційної діяльності у Івано-Франківській області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток інноваційної діяльності у вітчизняних

регіонах України неможливий без комплексного аналітичного дослідження інвестиційних процесів та особливостей розвитку науки, техніки і виробництва, що є базовими складовими для виконання наукових досліджень та розробок [1, с. 67]. Залучення інвестицій для активізації інноваційної діяльності в кожному регіоні є одним із шляхів забезпечення успішного розвитку підприємства для виявлення нових перспективних форм і напрямів ведення бізнесу [2].

Для всебічного оцінювання інвестиційно-інноваційної діяльності у Івано-Франківській області необхідно проаналізувати показники, що характеризують рівень фінансування наукових досліджень та розробок за джерелами і напрямами (табл. 1). Аналіз результатів інвестиційної діяльності в області найбільш повно висвітлюватимуть показники які складаються з внутрішніх поточних витрат, зокрема витрат на оплату праці, матеріальних витрат та інших поточних витрат, сюди також входять витрати на основні засоби, які пов'язані з виконанням наукових досліджень щодо розроблення інноваційної продукції.

На основі розрахованої структури внутрішніх інвестицій на виконання наукових досліджень і розробок за джерелами фінансування (табл. 2) можемо зробити висновок, що найбільшу частку інвестицій протягом 2015–2019 рр. складають кошти державного бюджету та коштів організацій підприємницького сектору. Так, протягом досліджуваного періоду частка внутрішніх інвестицій за рахунок державного бюджету коливалася в межах 81,82% та 68,37%, щодо коштів організацій підприємницького сектору то їх питома вага складає від 7,85% до 15,84%. Частка інвестицій за рахунок таких джерел інвестування як місцевий бюджет та кошти організацій державного сектору є незначною і знаходиться в межах від 1% до 7%. Внутрішні інвестиції за рахунок власних коштів коливаються в межах 3,08% та 13,44%. Щодо решти джерел інвестування то їх частка є надзвичайно низькою.

Динаміка внутрішніх інвестицій на виконання наукових досліджень і розробок за джерелами фінансуванням свідчить, що протягом періоду 2015-2019 рр. відбулося зменшення інвестицій за рахунок місцевого бюджету, інвестиції за рахунок державного бюджету мали тенденцію до зростання, найбільший відсоток зростання зафіксовано у 2017 р. відносно 2016 р., який склав – 139,29%, а у 2019 р. відносно 2018 р. темп росту склав 126,7%.

Інвестиції на виконання наукових досліджень за рахунок власних джерел мали тенденцію до зниження, зокрема у 2019 р. відносно 2018 р. відбулося різке зниження на 7343,4 тис. грн.

Таблиця 1

**Внутрішні інвестиції на виконання наукових досліджень і розробок
за джерелами фінансування**

Внутрішні джерела фінансування інновацій	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Всього, тис. грн	16746,7	20325,8	28051,2	47914,5	42107,7
у тому числі за рахунок:					
– коштів місцевого бюджету	92,4	62,5	95,8	2903,8	-
– державного бюджету	13702,9	14128,1	19679,4	22723,6	28790,5
– власних коштів	515,8	627	1032,8	13000,6	5657,2
– коштів організацій державного сектору	90	521,5	479,9	1080,6	991,7
– коштів організацій підприємницького сектору	1314,2	4986,7	6763,3	8205,9	6668,3
– коштів організацій сектору вищої освіти	–	–	–	–	–
– коштів приватних некомерційних організацій	–	–	–	–	–
– коштів іноземних джерел	1031,4	–	–	–	–
– коштів інших джерел	–	–	–	–	–

Джерело: www.ukrstat.gov.ua

Таблиця 2

**Склад і структура внутрішніх інвестицій на виконання
наукових досліджень і розробок за джерелами фінансування**

Внутрішні джерела фінансування інновацій	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Всього, у тому числі за рахунок, тис. грн	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
– коштів місцевого бюджету	0,55	0,31	0,34	6,06	0,00
– державного бюджету	81,82	69,51	70,16	47,43	68,37
– власних коштів	3,08	3,08	3,68	27,13	13,44
– коштів організацій державного сектору	0,54	2,57	1,71	2,26	2,36
– коштів організацій підприємницького сектору	7,85	24,53	24,11	17,13	15,84
– коштів організацій сектору вищої освіти	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
– коштів приватних некомерційних організацій	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
– коштів іноземних джерел	6,16	0,00	0,00	0,00	0,00
– коштів інших джерел	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

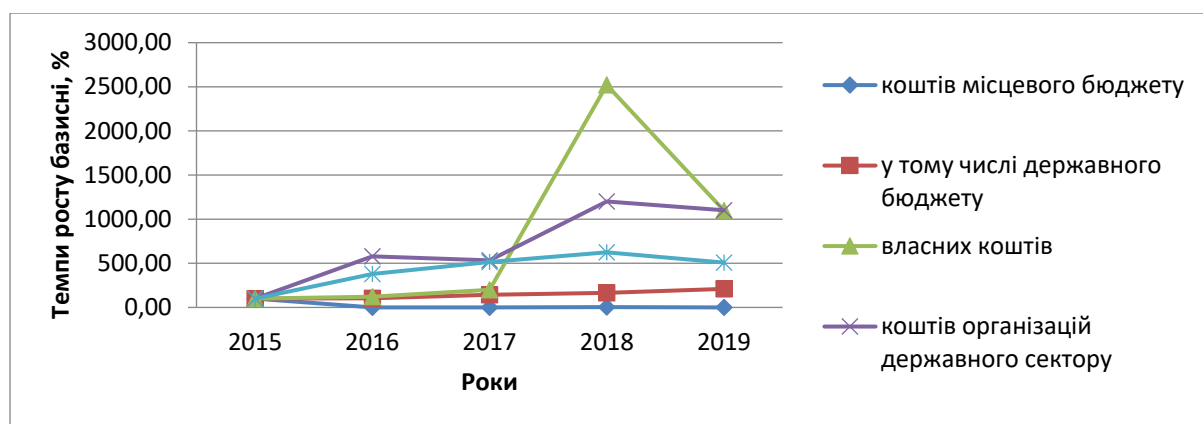
Джерело: розраховано авторами за даними www.ukrstat.gov.ua

Також мали тенденцію до зниження інвестиції за рахунок коштів організацій державного сектору на 88,9 тис. грн. та за рахунок коштів організацій підприємницького сектору на 1537,6 тис. грн. Загалом скорочення інвестицій відбулося за всіма джерелами, окрім державного бюджету.

Зниження динаміки внутрішніх інвестицій на виконання наукових досліджень і розробок за джерелами фінансування є проблемою більшості регіонів України. Незначні зростання інвестицій за рахунок державного бюджету нівелюються за рахунок інфляційних процесів у державі та не покривають весь комплекс необхідних витрат на проведення науково-дослідних робіт. Крім того протягом 2018-2019 рр. перед всіма регіонами постали складні кризові виклики спричинені пандемією, які вимагали перерозподілу бюджетних коштів.

Загальний обсяг інвестицій промислових підприємств за напрямками інноваційної діяльності показав, що протягом періоду 2015–2019 рр. відбулося зростання питомої ваги інвестицій на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення (табл. 3, табл. 4). Так, у базовому 2015 р. частка витрат на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення становила 91,2%, а вже у 2019 р. вона склала 99,66%.

Щодо решти витрат то їх частка протягом досліджуваного періоду мала тенденцію до зниження, зокрема частка витрат на внутрішні науково-дослідні роботи знизилася на 4,96% 2019 р. у порівнянні з базовим 2015 р. Зовнішні витрати мали місце лише у 2016 р. та 2018 р. та склали відповідно 0,62% та 0,06% відповідно. Інші витрати протягом 2015–2019 рр.

Рис. 1. Динаміка внутрішніх інвестицій на виконання наукових досліджень і розробок за джерелами фінансування

Джерело: розраховано авторами за даними www.ukrstat.gov.ua

Мали нерівномірну тенденцію, у 2016 р. відбулося їх зростання до рівня 14,47%, проте вже у наступні роки їх частка суттєво знизилася.

У 2016 р. відносно базового 2015 р. відбулося зниження показника на 24,49%, проте

починаючи з 2017 р. спостерігаємо стійке зростання показника на 155,07%, 2018 р. – 168,17% та у 2019 р. – 273,43%. Найбільший відсоток зростання інвестицій відбувся 2017 р. відносно 2016 р. і склав 205,37% (рис. 2).

Таблиця 3

Загальний обсяг інвестицій промислових підприємств за напрямками інноваційної діяльності

Інвестиції за напрямками інноваційної діяльності	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
всього, тис. грн.	92189,0	80467,5	134192,2	146153,0	230675,8
у тому числі за рахунок:					
– внутрішні НДР	4889,8	4194,2	682,9	4628,0	к
– зовнішні НДР	–	500,0	–	к	к
– придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	84080,5	63488,3	130386,2	141400,6	229899,3
– придбання інших зовнішніх знань	720,1	644,2	–	к	–
– інші	2498,6	11640,8	3123,1	38,1	к

Символ (к) – дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України "Про державну статистику" щодо конфіденційності статистичної інформації

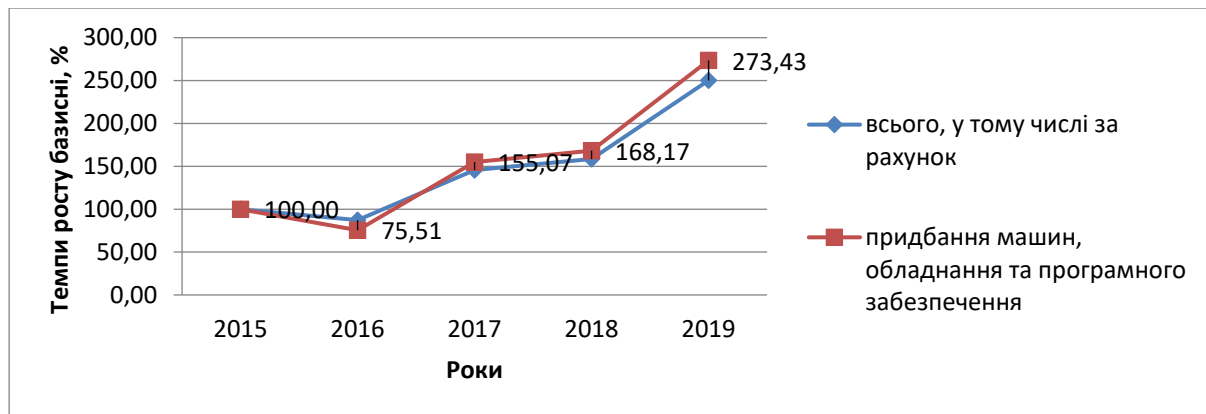
Джерело: www.ukrstat.gov.ua

Таблиця 4

Структура обсягу інвестицій промислових підприємств за напрямками інноваційної діяльності

Інвестиції за напрямками інноваційної діяльності	Роки				
	2016	2017	2018	2019	2020
Всього, у тому числі за рахунок, тис. грн	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
– внутрішні НДР	5,30	5,21	0,51	3,17	0,34
– зовнішні НДР	0,00	0,62	0,00	0,06	0,00
– придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	91,20	78,90	97,16	96,75	99,66
– придбання інших зовнішніх знань	0,78	0,80	0,00	0,00	0,00
– інші	2,71	14,47	2,33	0,03	0,00

Джерело: розраховано авторами за даними www.ukrstat.gov.ua

Рис. 2. Динаміка обсягу інвестицій промислових підприємств за напрямками інноваційної діяльності

Джерело: розраховано авторами за даними www.ukrstat.gov.ua

Аналізуючи структуру внутрішніх інвестицій на виконання наукових досліджень видами робіт у Івано-Франківській області, варто відмітити зростання частки прикладних досліджень протягом останніх 2018–2019 рр. (табл. 5, табл. 6).

Щодо фундаментальних досліджень та науково-технічних (експериментальні розробки), то протягом аналізованих 2015–2019 рр. мало місце скорочення частки фундаментальних досліджень, проте частка науково-технічних робіт останніми роками мала тенденцію до зростання. Динаміка внутрішніх інвестицій на виконання наукових досліджень видами робіт також свідчить про зниження показника фундаментальних досліджень (рис. 3).

Висновки. Отже, проведений аналіз інвестиційно-інноваційної діяльності у Івано-Фран-

ківській області показав деяке скорочення обсягів фінансування витрат на наукові дослідження та розробки в області. Зростання обсягів інвестування відбулося за рахунок інноваційної діяльності промислових підприємств через придбання машин, обладнання та програмного забезпечення, а також збільшилися обсяги фінансування прикладних досліджень та експериментальних розробок.

В середньому протягом досліджуваного періоду 2015–2019 рр. інноваційну діяльність впроваджували 28 підприємств в області, що у відсотковому відношенні складає 21,7% від загальної кількості обстежених підприємств. До підприємств, які найчастіше впроваджують інновації у виробництво належать підприємства діяльність яких пов'язана з текстиль-

Таблиця 5

Внутрішні інвестиції на виконання наукових досліджень видами робіт

Показники	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Всього, тис. грн.	16802,5	20323,1	27809,6	41174,9	37261,6
в тому числі:					
– фундаментальні дослідження	6595,5	2824,2	3980,3	4417,5	10662,2
– прикладні дослідження	7241,3	11714,3	15431	27728,6	17122,5
– науково-технічні (експериментальні розробки)	2965,7	5784,6	8398,3	9028,8	9476,9

Джерело: www.ukrstat.gov.ua

Таблиця 6

Структура внутрішніх інвестицій на виконання наукових досліджень видами робіт

Показники	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Всього, тис. грн.	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
– фундаментальні дослідження	39,3	13,9	14,3	10,7	28,6
– прикладні дослідження	43,1	57,6	55,5	67,3	46,0
– науково-технічні (експериментальні розробки)	17,7	28,5	30,2	21,9	25,4

Джерело: розраховано авторами за даними www.ukrstat.gov.ua

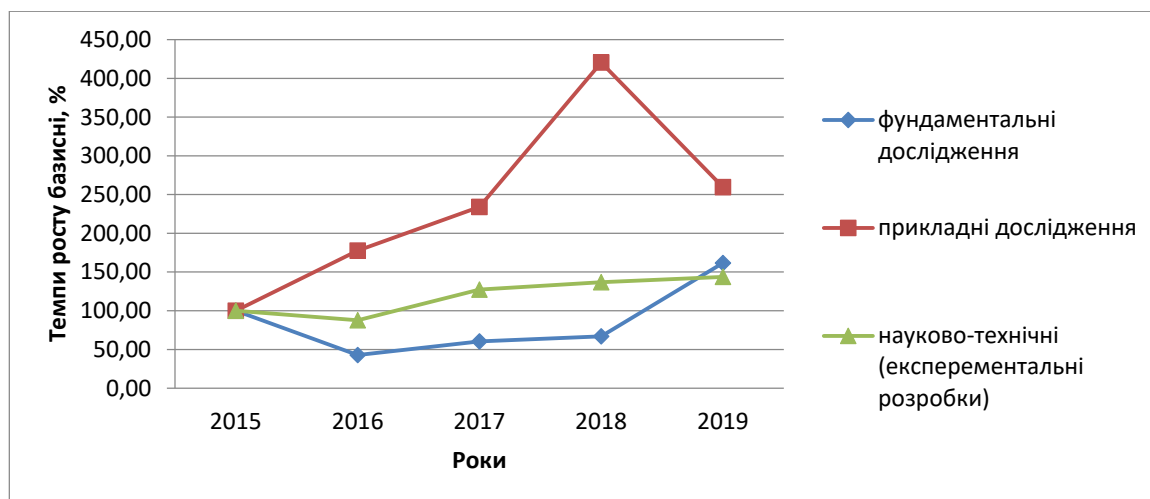

Рис. 3. Динаміка внутрішніх інвестицій на виконання наукових досліджень видами робіт

Джерело: розраховано авторами за даними www.ukrstat.gov.ua

ним виробництвом, виготовленням виробів з деревини, виробництвом паперу, поліграфічні роботи, виробництво одягу і шкіри, також вагому частку складає діяльність пов'язана з машинобудуванням, зокрема 22–30%. Найбільша частка інвестицій припадає на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення. Основним джерелом інвестицій у інноваційну діяльність підприємств області є власні кошти підприємств. До підприємств, які найбільше інвестували у інноваційну діяльність, належать організації, діяльність яких пов'язана з виготовленням

продукції з деревини та її обробкою, виробництво напоїв, харчових продуктів, хімічної продукції та хімічних речовин.

Підсумовуючи, варто зазначити, що інвестиційно-інноваційна діяльність в Івано-Франківській області знаходиться в процесі свого розвитку. Загалом в області переважає сільськогосподарське виробництво, частка промислового виробництва є значно нижчою. Зниження показників інвестиційно-інноваційної активності в першу чергу пов'язане із невизначеними зовнішніми умовами, які впливають на фінансування інноваційної діяльності підприємництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ковальська Л. Л. Методичний підхід до аналізу та оцінки розвитку інноваційного підприємництва регіонів України. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2019. Вип. 2. С. 66–72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2017_2_14
2. Горобченко О. А. Активізація інноваційної діяльності промислових підприємств Миколаївської області. *Економіка. Управління. Інновації*. 2018. № 2(23). URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/eui_2018_2_8.pdf
3. Державна служба статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 10.10.2021).

REFERENCES:

1. Kovalska L. (2019) *Methodychnyi pidkhyd do analizu ta otsinky rozvytku innovatsiinoho pidpriemnytstva rehioniv Ukrainy* [Methodical approach to the analysis and assessment of the development of innovative entrepreneurship in the regions of Ukraine]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy – Socio-economic problems of the modern period of Ukraine*, 2, 66–72. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2019_2_14 (in Ukrainian)
2. Horobchenko O. (2016) *Aktyvizatsiia innovatsiinoi diialnosti promyslovykh pidpriemstv Mykolaivskoi oblasti* [Activation of innovative activity of the industrial enterprises of the Mykolaiv area]. *Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii – Economics. Management. Innovation*, 2(23). Available at: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/eui_2018_2_8.pdf (in Ukrainian)
3. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy* [State Statistics Service of Ukraine]. Available at: www.ukrstat.gov.ua (accessed October 10, 2021).